

Zriaďovateľ:

TT
SK TRNAVSKÝ
SAMOSPRÁVNÝ
KRAJ

*Verejné knižnice
Trnavského samosprávneho kraja
v roku 2023*

Trnava 2024

ÚVOD

Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave každoročne spracováva v rámci svojej funkcie regionálnej knižnice s krajskou pôsobnosťou výsledky činnosti verejných knižníc Trnavského samosprávneho kraja (ďalej „VK TTSK“) za predchádzajúci kalendárny rok. Tento štatistický výkaz je spracovaním najdôležitejších štatistických hodnôt a merných ukazovateľov verejných knižníc TTSK za rok 2023.

Prehľad výsledkov činnosti VK TTSK je spracovaný na základe podkladov, ktoré jednotlivé verejné knižnice poskytli príslušnému metodickému oddeleniu na základe žiadosti tohto oddelenia.

Rok 2023 bol pre knižnice v Trnavskom kraji rokom „svetla“ po trojročnom „temnom“ pandemickom období. Knižnice úplne zrušili všetky opatrenia a sústredili na poskytovanie a skvalitňovanie svojich služieb. Začalo sa organizovať viac podujatí, čo sa odzrkadlilo aj na návštevnosti knižníc. No stále niektoré dôležité hodnoty merných ukazovateľov v knižniciach nedosiahli hodnoty z predpandemického obdobia.

ZÁKLADNÉ UKAZOVATELE ČINNOSTI VEREJNÝCH KNIŽNÍC TRNAVSKÉHO SAMOSPRÁVNEHO KRAJA

Počet obyvateľov TTSK v sídlach fungujúcich verejných knižníc: 441 881

Počet registrovaných verejných knižníc: 219, z toho 90 stagnujúcich

Zrušené knižnice: 0

1. SIEŤ KNIŽNÍC

V roku 2023 bolo súčasťou knižničného systému Trnavského samosprávneho kraja (TTSK) 219 verejných knižníc, z toho 129 fungujúcich a 90 stagnujúcich knižníc:

- 1 regionálna knižnica s krajskou pôsobnosťou (Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave)
- 3 regionálne (Galantská knižnica v Galante, Záhorská knižnica v Senici a Žitnoostrovská knižnica v Dunajskej Strede)
- 13 mestských (Leopoldov, Piešťany, Hlohovec, Vrbové, Gabčíkovo, Šamorín, Veľký Meder, Sereď, Sládkovičovo, Skalica, Gbely, Šaštín-Stráže, Holíč)
- 9 obecných knižníc s profesionálnym zamestnancom
- 193 obecných knižníc s neprofesionálnym zamestnancom (z toho 100 fungujúcich a 93 stagnujúcich obecných knižníc s neprofesionálnym zamestnancom)
- 0 zrušených knižníc

Tabuľka č. 1: Sieť verejných knižníc v TTSK

Okres	Spolu	Fungujúce	Stagnujúce	Zrušené	Regionálna krajská knižnica	Regionálne knižnice	Mestské knižnice	Obecné profesionalizované knižnice	Obecné neprofesionalizované knižnice
Dunajská Streda	64	27	37	--	--	1	3	3	57
Galanta	25	19	6	--	--	1	2	2	20
Hlohovec	18	11	7	--	--	--	2	--	16
Piešťany	23	18	5	--	--	--	2	--	21
Senica	26	12	14	--	--	1	1	1	23
Skalica	21	10	11	--	--	--	3	--	18
Trnava	42	32	10	--	1	--	--	3	38
TTSK	219	129	90	0	1	3	13	9	193

Trendom posledných rokov bolo preradovanie funkčných knižníc do stagnácie. Avšak v roku 2023 sme zaznamenali opätovné otvorenie niekoľkých obecných knižníc. Zo stagnácie sa v roku 2023 preradilo 6 knižníc a to Miestna ľudová knižnica Rovensko (okres Senica), Obecná knižnica Dolné Dubové, Obecná knižnica Špačince, Obecná knižnica Zvončín a Obecná knižnica Dolná Krupá (okres Trnava), ktorá sa zároveň preklasifikovala z obcej neprofesionalizovanej knižnice na obecnú profesionalizovanú knižnicu. Preklasifikovanie typu knižnice sme zaznamenali aj pri Miestnej ľudovej knižnici Kúty, v ktorej sa znížil počet výpožičných hodín na 12 hodín týždenne, vďaka čomu sa preklasifikovala z profesionalizovanej na neprofesionalizovanú. Dve knižnice prešli z fungujúceho stavu do stavu stagnácie, a to Obecná knižnica Kajal (okres Galanta) a Obecná knižnica Lehnice (okres Dunajská Streda). Stagnujúce verejné knižnice v TTSK sú výsledkom zníženého záujmu používateľov o ich služby po pandemickom období, ako aj z dôvodu globálneho nárastu cien energií.

2. KNIŽNIČNÝ FOND

Údaje o knižničnom fonde VK TTSK sú uvádzané len za fungujúce verejné knižnice.

Knižničný fond VK TTSK tvorilo spolu 1 548 559 knižničných jednotiek (ďalej kn. j.), čo je o 5 743 kn. j. viac ako v roku 2022. Zaznamenaný nárast je odzrkadlením obnovy niekoľkých obecných knižníc a teda znížením počtu stagnujúcich knižníc v TTSK. Najviac obnovených knižníc sme zaznamenali v okrese Trnava (4 knižnice), čo sa odzrkadlilo na navýšení knižničného fondu o 20 302 kn. j. Najväčší úbytok knižničného fondu vykázal okres Galanta, v ktorom prešla do stagnácie Obecná knižnica Kajal. Úbytok fondu má za následok i slabá akvizícia a tým pádom nedostatočné financovanie nákupu kn. j. a vyradovanie starých kníh. (Tabuľka č. 2)

VEREJNÉ KNIŽNICE TRNAVSKÉHO KRAJA V ROKU 2023

Tabuľka č. 2: Počet knižničných jednotiek podľa okresov v porovnaní s rokom 2022

Okres	2022	2023	Rozdiel
Dunajská Streda	343 429	338 544	- 4 885
Galanta	273 813	267 350	-6 463
Hlohovec	102 507	104 022	1 515
Piešťany	187 208	185 608	-1 600
Senica	151 234	148 016	-3 218
Skalica	114 232	114 324	92
Trnava	370 393	390 695	20 302
Trnavský kraj	1 542 816	1 548 559	5 743

Z pohľadu jednotlivých sietí knižníc vykázala pokles knižničných jednotiek sieť obecných profesionalizovaných knižníc (-3 482 kn. j.) a sieť mestských knižníc (-2 764). Najväčší nárast vykázala sieť obecných neprofesionalizovaných knižníc (+9 056), čo odzrkadľuje obnovu stagnujúcich obecných knižníc, a regionálna knižnica s krajskou pôsobnosťou (+2 221).

Tabuľka č. 3: Počet knižničných jednotiek podľa typu knižnice v porovnaní s rokom 2022

Typ knižnice	2022	2023	Rozdiel
Regionálna krajská knižnica	202 524	204 745	2 221
Regionálne knižnice	260 098	260 810	712
Mestské knižnice	412 496	409 732	-2 764
Obecné PZ	82 773	79 291	-3 482
Obecné NZ	584 925	593 981	9 056
Trnavský kraj	1 542 816	1 548 559	5 743

Z celkového počtu kn. j. tvorí 407 707 kn. j. (-876) odborná literatúra pre dospelých, čo je 26,33% knižničného fondu. Dlhodobým trendom v zoskupení knižničného fondu je vyradovanie zastaranej odbornej literatúry, čo sa každoročne odzrkadľuje v radikálnych úbytkoch kn. j. Odborná literatúra pre deti predstavuje 80 798 kn. j. (+1 514), čo je 5,22 % a krásna literatúra pre deti a mládež predstavuje 352 730 kn. j. (+5 280), čo je 22,78 % z celkového počtu kn. j. Krásna literatúra pre dospelých je zastúpená 707 324 kn. j. (-175), čo je 45,68 %. Najviac je teda zastúpená literatúra pre dospelých, pričom prevažuje krásna literatúra. Počet kn. j. literatúry pre dospelých v roku 2023 predstavoval 72% z celkového počtu kn. j. (Tabuľka č. 4)

VEREJNÉ KNIŽNICE TRNAVSKÉHO KRAJA V ROKU 2023

Tabuľka č. 4: Obsahové zloženie knižničného fondu podľa okresov v porovnaní s rokom 2022

Okres	Odborná literatúra		Krásna literatúra pre dospelých		Odborná literatúra pre deti		Krásna literatúra pre deti	
	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023
D. Streda	93 539	92 218	165 314	162 877	22 522	22 449	62 054	61 000
Galanta	56 523	54 887	133 951	128 900	12 866	13 049	70 473	70 514
Hlohovec	27 232	27 400	42 813	43 491	4 766	4 856	27 696	28 275
Piešťany	45 234	44 093	87 010	86 814	9 809	9 794	45 155	44 907
Senica	34128	34 631	79703	77 113	5424	5 161	31979	31 111
Skalica	26976	26 768	53123	52 957	5785	5 846	28348	28 753
Trnava	124 951	127 710	145 585	155 172	18 112	19 643	81 745	88 170
TTSK	408 583	407 707	707 499	707 324	79 284	80 798	347 450	352 730

Tabuľka č. 5: Obrat fondu podľa okresov

Okres	Obrat	
	2022	2023
Dunajská Streda	0,39	0,45
Galanta	0,49	0,51
Hlohovec	0,75	0,73
Piešťany	0,77	0,70
Senica	0,91	1,15
Skalica	0,42	0,44
Trnava	0,73	0,56
TTSK	0,61	0,60

Tab. č. 6: Obrat fondu podľa sietí knižníc

Sieť knižníc	2022	2023
Regionálna krajská knižnica	1,12	0,93
Regionálne knižnice	1,14	1,29
Mestské knižnice	0,75	0,76
Obecné PZ	0,24	0,24
Obecné NZ	0,16	0,13
TTSK	0,61	0,60

Obrat knižničného fondu je jedným z dôležitých ukazovateľov rozsahu, rozmanitosti a kvality knižničného fondu. Správne vyskladaný fond zohľadňujúci potreby a záujmy používateľov danej knižnice je základným atribútom knižníc. Dôležitým faktorom je okrem pravidelného dopĺňovania knižničného fondu o nové tituly aj vyradovanie poškodených a neaktuálnych knižničných jednotiek, resp. titulov, o ktoré požívatelia nemajú dlhodobý záujem. Procesom revitalizácie fondu, a teda dopĺňania a vyradovania knižničných jednotiek, vieme vytvoriť aktuálny a prítiažlivý fond knižnice a zvýšiť tak nielen jej návštevnosť, ale aj využívanie jej služieb.

V roku 2023 sa obrat knižničného fondu TTSK mierne znížil (-0,01). Zníženie obratu v porovnaní s rokom 2022 zaznamenali okresy Hlohovec (-0,02), Piešťany (-0,07) a Trnava (-0,17). Ostatné okresy zaznamenali zvýšenie obratu knižničného fondu, pričom najvýraznejšie zvýšenie zaznamenal okres Senica (+0,24). Z hľadiska siete knižníc sme zaznamenali nárast obratu v sieti regionálnych knižníc (+0,15). Pokles vykázala regionálna krajská knižnica (-0,19) a sieť obecných neprofesionalizovaných knižníc (-0,03). (Tabuľka č. 5 a Tabuľka č. 6)

V roku 2023 vykázali verejné knižnice v Trnavskom kraji po veľkom poklese prírastkov v roku 2022 nárast. Je pozitívom, že sa predchádzajúci pokles nezopakoval. VK TTSK v roku 2023 vykázali 31 740 prírastkov, čo je o 1 046 viac ako v roku 2022. V porovnaní s predchádzajúcim rokom pokles prírastkov knižničného fondu zaznamenali knižnice v okrese Dunajská Streda (-141) a v okrese Hlohovec (-137). Najväčší nárast prírastkov zaznamenal okres Galanta (+701)

VEREJNÉ KNIŽNICE TRNAVSKÉHO KRAJA V ROKU 2023

a okres Skalica (+305). Aj prírastky kúpou a darom v porovnaní s rokom 2022 vykázali nárast. Celkový počet prírastkov kúpou bol 22 435 (+913) a počet prírastkov darom bol 9 247 (+133). (Tabuľka č. 7)

Tabuľka č. 7: Prírastok knižničného fondu podľa okresov v porovnaní s rokom 2022

Okres	Prírastok kúpou			Prírastok darom			Úbytky		
	2022	2023	Rozdiel	2022	2023	Rozdiel	2022	2023	Rozdiel
D. Streda	4 258	3 771	-487	2 268	2 614	346	3 785	3 532	-253
Galanta	2 256	3 500	1244	1 755	1 212	-543	12 431	5 599	-6 832
Hlohovec	1 344	1 502	158	1 377	1 082	-295	1 469	1 069	-400
Piešťany	2 767	2 994	227	615	621	6	2 318	5 055	2 737
Senica	3303	3 266	-37	228	308	80	5025	8 858	3 833
Skalica	1088	1 195	107	687	886	199	910	1 940	1 030
Trnava	6 506	6 207	-299	2 184	2 524	340	8 583	6 959	-1 624
TTSK	21522	22 435	913	9 114	9 247	133	34 521	33 012	-1 509

Priemerná cena 1 knižničného dokumentu získaného kúpou v roku 2023 bola 12,46 €, čo je nárast o 1 euro a 30 centov na knižničnú jednotku.

Celkovo bol v roku 2023 vo VK TTSK zakúpený knižničný fond v hodnote 279 601 €, čo je o 39 346 € viac ako v roku 2022.

Tabuľka č. 8: Finančné prostriedky na nákup knižničného fondu (v €) podľa okresu

Okres	2021	2022	2023	Rozdiel	€ na nákup knižničného fondu na 1 obyvateľa
Dunajská Streda	60 630	39 951	46 856	6 905	0,56
Galanta	39 513	25 449	42 003	16 554	0,58
Hlohovec	20 810	14 263	15 510	1 247	0,49
Piešťany	68 881	29 540	33 879	4 339	0,62
Senica	46 539	39 876	44 161	4 285	1,06
Skalica	19 458	11 677	14 384	2 707	0,35
Trnava	79 929	79 499	82 808	3 309	0,71
TTSK	335 760	240 255	279 601	39 346	0,63

V roku 2023 použili verejné knižnice TTSK na nákup knižničných fondov spolu 279 601 €, čo je o 39 346 € viac ako v roku 2022. Pokles v tomto ukazovateli nevykázal žiaden okres, pričom najvyšší nárast vykázali knižnice v okrese Galanta (+16 554). Najmenší nárast vykázali knižnice v okrese Hlohovec (+1 247). Priemerná suma na nákup knižničného fondu na 1 obyvateľa v TTSK bola 63 centov (+9 centov). (Tabuľka č. 8)

Aj z pohľadu siete knižníc sme v porovnaní s rokom 2022 zaznamenali skoro vo všetkých knižničných sieťach nárast finančných prostriedkov na nákup knižničného fondu. Jediný pokles

VEREJNÉ KNIŽNICE TRNAVSKÉHO KRAJA V ROKU 2023

vykázala sieť obecných neprofesionalizovaných knižníc (-2 761). Najvyšší nárast finančných prostriedkov na nákup knižničných jednotiek zaznamenala sieť regionálnych knižníc (+20 043). (Tabuľka č. 9)

Tabuľka č. 9: Finančné prostriedky na nákup knižničného fondu v TTSK podľa typu knižnice

Sieť knižníc	2021	2022	2023	Rozdiel
Regionálna krajská knižnica	62 800	60 782	61 984	1 202
Regionálne knižnice	90 289	60 618	80 661	20 043
Mestské knižnice	129 870	67 962	82 544	14 582
Obecné PZ	5 792	4 148	10 428	6 280
Obecné NZ	47 009	46 745	43 984	-2 761
TTSK	335 760	240 255	279 601	39 346

Na 1 obyvateľa TTSK boli v roku 2023 zakúpené nové knihy v hodnote 0,63 € (+0,09 € oproti roku 2022).

Na 1 obyvateľa TTSK bolo v roku 2023 zakúpených 0,050 kn. j., čo je nárast o 0,001 kn.j.

Smernica Medzinárodnej federácie knižničných asociácií IFLA/UNESCO pritom odporúča nákup 0,2 - 0,25 kn. j. na 1 obyvateľa.

Celkový prírastok v roku 2023 (získaný kúpou, darmi, výmenou) prepočítaný na 1 obyvateľa TTSK bol 0,072 knižničných jednotiek (čo je nárast o 0,003 kn. j.).

Dôležitú sociálnu funkciu plnia verejné knižnice aj sprístupňovaním periodickej tlače. Počet titulov periodík v roku 2023 poklesol na 636 titulov (-51 titulov). V posledných rokoch zaznamenávame tendenciu prehodnocovať a krátiť financie na nákup periodickej tlače, čo je spôsobené najmä neustálym zvyšovaním predplatného.

3. VÝPOŽIČKY A SLUŽBY

Verejné knižnice TTSK zrealizovali v roku 2023 spolu 933 375 (-12 690) výpožičiek knižničných dokumentov. Radikálny nárast počtu výpožičiek vykázal okres Senica (+32 678) a Dunajská Streda (+17 646). Najväčší pokles zaznamenal okres Trnava (-49 193). V okrese Trnava zaznamenala veľký úbytok výpožičiek najmä krajská knižnica Juraja Fándlyho v Trnave (-37 719), čo bolo spôsobené najmä rekonštrukčnými prácami Ružového parku a Námestia SNP v blízkosti knižnice a sťaženým prístupom do knižnice. (Tabuľka č. 10)

Tabuľka č. 10: Výpožičky podľa okresu v roku 2023 v porovnaní s rokmi 2021 a 2022

Okres	2021	2022	2023	Rozdiel
Dunajská Streda	94 019	134 927	152 573	17 646
Galanta	111 877	135 350	135 721	371
Hlohovec	62 432	77 339	76 201	-1 138
Piešťany	82 252	143 568	129 027	-14 541
Senica	157 300	137 921	170 599	32 678
Skalica	41 839	48 297	49 784	1 487
Trnava	179 868	268 663	219 470	-49 193
TTSK	729 587	946 065	933 375	-12 690

VEREJNÉ KNIŽNICE TRNAVSKÉHO KRAJA V ROKU 2023

Priemerný počet výpožičiek v roku 2023 na 1 obyvateľa TTSK bol 2,11 výpožičky, každý registrovaný používateľ v roku 2023 zrealizoval priemerne 29,05 (-0,21) výpožičiek.

Tabuľka č. 11: Výpožičky podľa typu knižnice v porovnaní s rokmi 2021 a 2022

Sieť knižníc	2021	2022	2023	Rozdiel
Regionálna krajská knižnica	146 826	227 281	189 562	-37 719
Regionálne knižnice	269 260	297 648	336 910	39 262
Mestské knižnice	226 107	308 552	310 620	2 068
Obecné PZ	15 022	20 239	18 957	-1 282
Obecné NZ	72 372	92 345	77 326	-15 019
TTSK	729 591	946 065	933 375	-12 690

Výpožičky podľa typu knižníc zaznamenali v roku 2023 prudký nárast najmä v regionálnych knižniciach (+39 262). Zvyšné knižničné siete s výnimkou mestských knižníc zaznamenali úbytok výpožičiek. Pričom najväčší úbytok, ako bolo vyššie spomenuté, zaznamenala krajská knižnica a po nej sieť neprofesionalizovaných knižníc (-15 019). (Tabuľka č. 11)

Absenčné výpožičky - v roku 2023 knižnice zrealizovali spolu 670 418 absenčných výpožičiek, čo je pokles o 35 976. Najväčší nárast absenčných výpožičiek bol zaznamenaný v okrese Senica (+12 455). Výrazný nárast zaznamenali aj okresy Dunajská Streda (+4 633) a Hlohovec (+3 837). Najväčší prepád absenčných výpožičiek v porovnaní s rokom 2022 zaznamenal okres Trnava (-53 479). Počet **prezenčných výpožičiek** dosiahol hodnotu 262 957 výpožičiek (+23 286). Pokles vykázali 3 okresy, pričom najvýraznejší vykázal opäť okres Piešťany (-9 513). Najvýraznejší nárast prezenčných výpožičiek vykázali okresy Senica (+20 223) a Dunajská Streda (+ 13 013). (Tabuľka č. 12)

Tabuľka č. 12: Porovnanie počtu absenčných a prezenčných výpožičiek s rokom 2022

Okres	Absenčné výpožičky		Rozdiel	Prezenčné výpožičky		Rozdiel
	2022	2023		2022	2023	
Dun. Streda	93 274	97 907	4 633	41 653	54 666	13 013
Galanta	95 180	95 659	479	40 170	40 062	-108
Hlohovec	54 788	58 625	3 837	22 551	17 576	-4 975
Piešťany	101 188	96 160	-5 028	42 380	32 867	-9 513
Senica	77 599	90 054	12 455	60 322	80 545	20 223
Skalica	42 973	44 100	1 127	5 324	5 684	360
Trnava	241 392	187 913	-53 479	27 271	31 557	4 286
TTSK	706 394	670 418	-35 976	239 671	262 957	23 286

Z celkového počtu výpožičiek bol v roku 2023 tradične najväčší záujem o výpožičky literatúry pre dospelých (456 849). Výpožičky krásnej literatúry pre dospelých predstavovali 48,95 % (+2,27 %), výpožičiek odbornej literatúry pre dospelých bolo 12,50 % (-0,73 %) z celkového počtu výpožičiek. Krásna literatúra pre deti tvorila 24,90 % (-0,18) výpožičiek a odborná literatúra pre deti 5,34 % (+0,79). Vo výpožičkách detskej literatúry teda vykázali knižnice TTSK nárast v porovnaní s predošlým rokom. Veľmi dôležitou súčasťou fondu verejných knižníc sú aj naďalej periodiká. Počet výpožičiek periodík z celkového počtu výpožičiek

VEREJNÉ KNIŽNICE TRNAVSKÉHO KRAJA V ROKU 2023

dosiahol hodnotu 8,31 % (-2,10 %) z celkového počtu výpožičiek. (Tabuľka č. 13)

Regionálne knižnice poskytli používateľom spolu 32 355 (+1 811) bibliografických a faktografických informácií a na požiadanie vypracovali 243 (-6) rešerší.

Tabuľka č. 13: Prehľad výpožičiek v okresoch podľa jednotlivých skupín

Okres	Odborná literatúra pre dospelých	Krásna literatúra pre dospelých	Odborná literatúra pre deti	Krásna literatúra pre deti	Periodiká	Spolu
Dunajská Streda	17 841	79 329	9 807	37 972	7 624	152 573
Galanta	12 065	62 559	10 038	44 890	6 169	135 721
Hlohovec	7 718	37 992	3 865	23 158	3 468	76 201
Piešťany	11 464	64 954	5 311	45 052	2 246	129 027
Senica	27 759	76 102	4 982	30 169	31 587	170 599
Skalica	5 134	30 546	1 434	9 995	2 675	49 784
Trnava	34 705	105 367	14 429	41 137	23 832	219 470
TTSK	116 686	456 849	49 866	232 373	77 601	933 375

4. POUŽÍVATELIA

V roku 2023 poklesol počet registrovaných používateľov vo verejných knižniciach v Trnavskom kraji o 206 používateľov knižníc. V danom roku sa zaregistrovalo celkovo 32 125 používateľov. Nárast bol zaznamenaný v okresoch Skalica (+151), Hlohovec (+123), Galanta (+105) a v okrese Senica (+46). Najvýraznejší pokles používateľov knižníc zaznamenal okres Dunajská Streda (-322).

Aktívni používatelia do 15 rokov vykázali v porovnaní s rokom 2022 nárast. Pribúdanie detských čitateľov zaevidovali knižnice vo všetkých okresoch TTSK okrem okresu Dunajská Streda (-122). Celkovo sa registrovalo 13 282 používateľov, čo je o 831 viac ako v predchádzajúcom roku. V kategórii používateľov do 15 rokov vykázal najvyšší nárast okres Piešťany (+516). (Tabuľka č. 14)

Tabuľka č. 14: Používatelia podľa okresov v porovnaní s rokom 2022

Okres	Aktívni používatelia			z toho do 15 rokov		
	2022	2023	Rozdiel	2022	2023	Rozdiel
Dunajská Streda	4 394	4 072	-322	1 549	1 427	-122
Galanta	3 777	3 882	105	1 826	2 020	194
Hlohovec	1 756	1 879	123	830	874	44
Piešťany	6 175	6 011	-164	2 609	3 125	516
Senica	3 470	3 516	46	1 215	1 233	18
Skalica	1 781	1 932	151	876	920	44
Trnava	10 978	10 833	-145	3 546	3 683	137
TTSK	32 331	32 125	-206	12 451	13 282	831

VEREJNÉ KNIŽNICE TRNAVSKÉHO KRAJA V ROKU 2023

Verejné knižnice TTSK v roku 2023 zaregistrovali 32 125 (-206) používateľov, čo je 7,27 % (+0,04 %) z celkového počtu obyvateľov TTSK v sídlach fungujúcich VK TTSK.

Nárast počtu aktívnych používateľov bol v roku 2023 najvyšší v sieti mestských knižníc (+126). Pokles používateľov najviac zaznamenala regionálna knižnica s krajskou pôsobnosťou (-306), čo je odzrkadlením stavebných a rekonštrukčných prác v jej okolí. Pokles vykázala aj sieť regionálnych knižníc (-83).

Tabuľka č. 15: Používatelia podľa typu knižnice v porovnaní s rokom 2022

Sieť knižníc	Aktívni používatelia			z toho do 15 rokov		
	2022	2023	Rozdiel	2022	2023	Rozdiel
Regionálna krajská	9 209	8 903	-306	2 796	2 788	-8
Regionálna	7 158	7 075	-83	2 782	2 849	67
Mestská	10 597	10 723	126	4 640	5 367	727
Obecná PZ	809	842	33	415	453	38
Obecná NZ	4 558	4 582	24	1 818	1 825	7
TTSK	32 331	32 125	-206	12 451	13 282	831

S cieľom využiť služby knižnice a zúčastniť sa podujatí navštívilo VK TTSK v roku 2023 spolu 451 012 fyzických návštevníkov (+78). V danom ukazovateli vykázal najväčší pokles okres Trnava (-13 410) a okres Piešťany (-10 140). Oba okresy však celkovo vykázali najvyšší počet návštevníkov. V štandardoch činností knižníc z roku 2020 sa prihliada aj na počet virtuálnych návštevníkov knižníc. Medzi virtuálnych návštevníkov sa radia návštevníci online podujatí, návštevníci webového sídla knižnice ako i návštevníci sociálnych sietí knižníc. V roku 2023 bol počet virtuálnych návštevníkov verejných knižníc v Trnavskom kraji 848 388 (+255 149). Najvyšší počet zaznamenal okres Trnava (297 806) a okres Senica (173 241). (Tabuľka č. 16)

S prihliadnutím na typ knižníc vidíme, že najvyššiu návštevnosť zaznamenala sieť mestských knižníc (204 454) a sieť regionálnych knižníc (118 419). Jediný pokles fyzických návštevníkov v roku 2023 vykázala krajská knižnica (-19 957). Virtuálnych návštevníkov najviac vykázali regionálne knižnice (327 554) a Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave (297 725). (Tabuľka č. 17)

Tabuľka č. 16: Návštevníci knižnice podľa okresov v porovnaní s rokom 2022

Okres	Návštevníci spolu			Virtuálni návštevníci
	2022	2023	rozdiel	2023
Dun. Streda	68 402	73 827	5 425	20 315
Galanta	40 466	46 958	6 492	146 518
Hlohovec	18 547	22 389	3 842	13 088
Piešťany	148 593	138 453	-10 140	60 648
Senica	36 699	39 363	2 664	173 241
Skalica	17 242	22 447	5 205	136 772
Trnava	120 985	107 575	-13 410	297 806
TTSK	450 934	451 012	78	848 388

Tabuľka č. 17: Návštevníci podľa typu knižnice v porovnaní s rokom 2022

Sieť knižníc	Návštevníci spolu			Virtuálni návštevníci
	2022	2023	rozdiel	2023
Region. krajská	112 310	92 353	-19 957	297 725
Regionálna	109 021	118 419	9 398	327 554
Mestská	200 651	204 454	3 803	223 005
Obecná PZ	7 738	8 804	1 066	0
Obecná NZ	21 214	26 982	5 768	104
TTSK	450 934	451 012	78	848 388

V roku 2023 každý obyvateľ TTSK navštívil knižnicu v priemere 1,02-krát (+0,02). Aktívny používateľ navštívil v priebehu roka 2023 knižnicu v priemere 14,03-krát (+0,08).

5. ĎALŠIE ČINNOSTI

5.1 VZDELÁVACIE A KULTÚRNO-SPOLOČENSKÉ PODUJATIA

VK TTSK zrealizovali spolu 4 240 (+729) vzdelávacích a kultúrno-spoločenských podujatí pre verejnosť, z toho bolo 786 hodín informačnej výchovy (+121).

Najviac podujatí v roku 2023 bolo zorganizovaných už tradične v okresoch Trnava 1 324 (+315) a Piešťany 918 (-76). Okrem poklesu podujatí v okrese Piešťany zaznamenal najnižší nárast podujatí pre verejnosť v porovnaní s rokom 2022 okres Dunajská Streda (+70) a okres Skalica (+73). (Tabuľka č. 18)

Tabuľka č. 18: Prehľad kultúrno-výchovných podujatí podľa okresov v porovnaní s rokom 2022

Okres	Podujatia pre verejnosť			z toho informačná výchova		
	2022	2023	Rozdiel	2022	2023	Rozdiel
Dunajská Streda	542	612	70	75	148	73
Galanta	284	374	90	95	76	-19
Hlohovec	220	303	83	89	66	-23
Piešťany	994	918	-76	63	48	-15
Senica	338	512	174	91	143	52
Skalica	124	197	73	54	79	25
Trnava	1009	1 324	315	198	226	28
TTSK	3 511	4 240	729	665	786	121

Ak sa zameriame na vzdelávacie a kultúrno-spoločenské podujatia s prihliadnutím na siete knižníc, zistíme, že najviac podujatí sa zorganizovalo v sieti mestských knižníc (1 569)

a následne v krajskej knižnici (1 130). Najvyšší nárast podujatí vykázala sieť regionálnych knižníc (+232) a krajská knižnica (+206). Početne najviac hodín informačnej prípravy (ďalej len HIP) sa zorganizovalo opäť v sieti mestských knižníc 292 (+49) a najmenej v sieti obecných profesionalizovaných knižníc (27). (Tabuľka č.19)

Tabuľka č. 19: Kultúrno-výchovné podujatia podľa typu knižnice v porovnaní s rokom 2022

Sieť knižníc	Podujatia pre verejnosť			z toho informačná výchova		
	2022	2023	Rozdiel	2022	2023	Rozdiel
Regionálna krajská	924	1 130	206	169	199	30
Regionálna	773	1 005	232	124	173	49
Mestská	1 486	1 569	83	243	292	49
Obecná PZ	72	130	58	36	27	-9
Obecná NZ	256	406	150	93	95	2
TTSK	3 511	4 240	729	655	786	121

V posledných rokoch rozšírili verejné knižnice svoje služby o množstvo podujatí, ktoré organizujú počas celého roka. Podujatia sú realizované nielen pre používateľov verejných knižníc, ale aj pre širokú verejnosť. Organizovaním podujatí knižnice propagujú svoje služby, potrebu čítania, vyhľadávania relevantných a overených informácií a prezentácie knižníc ako komunitných inštitúcií. Knižnice si dlhodobo uvedomujú potrebu zvyšovania čitateľskej gramotnosti, preto reflektujú na zvýšený záujem o podujatia pre deti a mládež a veľkú časť svojich podujatí organizujú pre detských čitateľov.

Do celoslovenských podujatí a kampaní sa stále vo väčšej miere zapájajú aj menšie obecné knižnice. Medzi najväčšie a najznámejšie podujatia tohto typu patrí napr. Týždeň slovenských knižníc (ďalej TSK) a medzi deťmi najobľúbenejšia Noc s Andersenom.

Týždeň slovenských knižníc sa v roku 2023 konal od 6. do 11. marca. 24. ročník tohto celoslovenského podujatia bol venovaný dezinformáciám a získavaniu kvalitných informácií. Do tejto celoslovenskej akcie sa v Trnavskom kraji zapojilo 19 knižníc, ktoré v danom termíne navštívilo 15 659 návštevníkov. Spolu sa uskutočnilo 235 podujatí, ktorých sa zúčastnilo 5 823 návštevníkov. Zorganizovalo sa 72 hodín informačnej výchovy, 55 exkurzií, 31 besied so spisovateľmi a tvorcami kníh. Slávnostné otvorenie v TTSK sa uskutočnilo 6. marca 2023 v záhradnej čítarni Knižnice Juraja Fándlyho v Trnave za prítomnosti riaditeľa odboru kultúry Trnavského samosprávneho kraja (ďalej len TTSK) Petra Kadlica. Podujatie otvoril svojím príhovorom a úvahou o dezinformáciách a hoaxoch riaditeľ Knižnice Juraja Fándlyho v Trnave Pavol Tomašovič a následne sa uskutočnila beseda „Od divadla ku knihe“ s obľúbeným spisovateľom Viliamom Klimáčkom, ktorú moderoval Martin Jurčo.

18. ročník medzinárodného podujatia na podporu čítania detí Noc s Andersenom už tradične na Slovensku koordinuje a metodicky zastrešuje Spolok slovenských knihovníkov a knižníc. V Trnavskom samosprávnom kraji sa do Noci s Andersenom zapojilo 25 inštitúcií, ktoré privítali spolu 1 548 detí. Počas podujatia nechýbali už tradičné aktivity ako tvorivé dielne, hlasné a dramatizované čítania, literárne divadielka, kvízy a hádanky a pod. Do organizácie podujatia sa zapojilo 8 verejných knižníc, z toho 1 krajská knižnica, 3 regionálne knižnice, 1 mestská knižnica a 3 obecné knižnice, pričom klasickú verziu s prespávaním zorganizovali 4 knižnice a skrátenu verziu bez prespávania tiež 4 knižnice.

5.2 METODICKÁ ČINNOSŤ

Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave pôsobí v územnom obvode TTSK ako krajská knižnica a plní aj funkciu mestskej a regionálnej knižnice. Koordinuje a metodicky usmerňuje 3 regionálne knižnice v TTSK, v rámci svojich regionálnych funkcií poskytuje metodickú pomoc a poradenské služby 4 mestským knižniciam a 78 obecným knižniciam a knižniciam iných typov v okresoch Hlohovec, Piešťany a Trnava. Žitnoostrovská knižnica v Dunajskej Strede vykonáva metodickú činnosť v okrese Dunajská Streda pre 64 verejných knižníc, Galantská knižnica v Galante v okrese Galanta pre 25 verejných knižníc, Záhorská knižnica v Senici pre 47 knižníc okresov Senica a Skalica.

Metodické pracovníci regionálnych knižníc v roku 2023 zrealizovali spolu 70 (-11) metodicko-inštruktážnych návštev (ďalej MIN) v obecných a mestských knižniciach. Metodické úseky regionálnych knižníc uskutočnili spolu 501 (+52) konzultácií a poradenských činností, ktoré boli zamerané hlavne na odborné činnosti obecných knižníc a vypracovanie žiadostí o dotáciu z Fondu na podporu umenia. Najviac konzultácií a poradenských činností uskutočnila Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave (225) a Galantská knižnica v Galante (104). Najviac MIN uskutočnila Žitnoostrovská knižnica v Dunajskej Strede (23).

5.3 EDIČNÁ ČINNOSŤ

Knižnice v TTSK každoročne pripravujú rôzne regionálne bibliografie, výberové bibliografické letáky k pripravovaným podujatiam, metodické materiály na pomoc pracovníkom obecných knižníc a propagačné materiály o svojej činnosti. Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave v roku 2023 vydala pre malých čitateľov a čitateľky dvakrát do roka periodikum *Čaruška* a pre knihovnícku verejnosť raz ročne *Knižničného spravodajcu*. Galantská knižnica pripravila pre deti časopis *Pod lupou* a pre odbornú knihovnícku verejnosť časopis *Knihovnícky obzor*. Regionálne knižnice vydávajú pre obecné a mestské knižnice vo svojej metodickej pôsobnosti dva razy do roka časopisy *Knihovnícky obzor* (Galantská knižnica) a *Metodické listy* (Záhorská knižnica a Žitnoostrovská knižnica). Edičná činnosť jednotlivých regionálnych knižníc je uverejnená vo vyhodnotení činnosti týchto knižníc. Celkovo bolo v regionálnych knižniciach vydaných 39 rôznych výtlačkov (+11).

6. INFORMAČNÉ TECHNOLOGIE

VK TTSK mali v roku 2023 k dispozícii spolu 108 (+3) počítačov s pripojením na internet. Knižnice evidujú pokles záujmu používateľov o prístup k danej službe. Tento trend je odrazom doby a rozšírenia smartfónov a techniky, ktorá je ľahko prenosná a zároveň je vybavená wifi. V boji s poklesom záujmu používateľov o internet v knižniciach bola zabezpečená úprava metodiky v štandardoch, vďaka ktorým mohli knižnice ponúknuť používateľom ako alternatívu k počítaču tablet s pripojením na internet. Informačné technológie však budú mať vo verejných knižniciach vždy svoje opodstatnenie. Využiť wifi pripojenie majú používatelia možnosť v 68 (+10) knižniciach v Trnavskom kraji. Je potešujúce, že za posledné dva roky sa počet knižníc disponujúcich pripojením wifi navýšil o 18 inštitúcií. Najviac verejných knižníc v TTSK, ktoré poskytujú svojim používateľom wifi pripojenie, sa nachádza v okrese Trnava (17) a v okrese

Dunajská Streda (16). Informácie o svojich službách na webe zriaďovateľa sprístupňuje spolu 97 (+1) verejných knižníc a vlastnou webovou stránkou disponuje 24 (+6) VK TTSK. Online katalógom disponuje 24 knižníc (+3).

7. ZAMESTNANCI A HOSPODÁRENIE

Vo VK TTSK pracovalo v roku 2023 spolu 121 (-2) zamestnancov (prepočítane) vykonávajúcich knihovnícke činnosti a 25,72 (-53,41) osôb (prepočítane), s ktorými bola uzavretá dohoda o práci vykonávanej mimo pracovného pomeru.

Údaje o hospodárení knižníc neposkytli všetky verejné knižnice TTSK. V rámci týchto údajov je možné do istej miery za korektné považovať len údaje o výške finančných prostriedkov použitých na nákup knižničných fondov, údaje o poplatkoch za knižničné činnosti a iné výnosy, dary a granty, ktoré pracovníci knižníc môžu uvádzať z vlastných evidencií.

V roku 2023 použili verejné knižnice TTSK na nákup knižničných fondov spolu 279 601 €, čo je o 39 346 € viac ako v roku 2022. Nárast v tomto ukazovateli vykázali všetky okresy, pričom najväčší zaevidoval okres Galanta (+ 16 554 €). Nárast finančných prostriedkov na nákup knižničného fondu v porovnaní s rokom 2022 vykázala aj väčšina verejných knižníc podľa typu. Najväčší nárast zaznamenali regionálne knižnice (+20 043 €) a mestské knižnice (+14 582 €). Jediný pokles zaznamenala sieť obecných neprofesionalizovaných knižníc (-2 761 €). (*Tabuľka č. 8 a Tabuľka č. 9*)

Z celkového počtu 129 fungujúcich knižníc nemalo k dispozícii žiadne finančné prostriedky na nákup knižničného fondu 29 knižníc (22,48 % z počtu fungujúcich knižníc), čo je o 1,33 % knižníc z počtu fungujúcich knižníc menej ako v roku 2022. Najviac finančných prostriedkov na nákup knižničných fondov mali v roku 2023 k dispozícii regionálna krajská knižnica, mestské knižnice a regionálne knižnice. Suma použitá na nákup knižničných fondov v mestských knižniciach TTSK sa pohybovala od 302 € až do 21 981 €, pričom suma nižšia ako 2 000 € bola pridelená dvom mestským knižniciam.

V sieti obecných profesionalizovaných knižníc bola na nákup knižničných fondov použitá suma 10 428 € (+6 280 €). Najhoršia situácia v dopĺňovaní fondov verejných knižníc TTSK naďalej pretrváva v sieti neprofesionalizovaných knižníc. 28 knižníc v rámci tejto siete, čo je 26,92 % fungujúcich neprofesionalizovaných knižníc, nemalo k dispozícii žiadne finančné prostriedky na nákup knižničných fondov. 38 knižníc použilo na nákup kníh sumu do 399 €, 16 knižníc sumu v rozpätí 400 € až 650 € a 20 knižníc malo k dispozícii sumu vyššiu ako 650 €.

V rámci poplatkov za knižničné činnosti získali VK TTSK v sledovanom období 83 645 € (+7 045 €). Druhý rok po sebe zaznamenali knižnice nárast získaných finančných prostriedkov v porovnaní s predošlým rokom. Treba však zdôrazniť, že väčšina obecných knižníc od svojich používateľov nevyberá žiadne poplatky, alebo vyberá len symbolickú sumu. V sieti obecných neprofesionalizovaných knižníc získali obecné knižnice za knižničné činnosti sumu 2 528 € (+260 €).

Celkové príjmy knižníc, či už od zriaďovateľov alebo z knižničných činností, dosiahli celkovú hodnotu 4 496 119 € (+558 204 €). Na tomto mieste treba skonštatovať, že získavanie údajov o hospodárení obecných knižníc, ktorých zriaďovateľom je obec, bolo aj v minulosti problematické. Vo väčšine knižníc údaje nezahŕňajú náklady na prevádzku knižníc, mzdu alebo odmenu pre knihovníka, prípadne iné účtovné položky.

8. ŠTANDARDY VEREJNÝCH KNIŽNÍC

V septembri 2020 nadobudlo platnosť usmernenie MK SR na určenie štandardov pre verejné knižnice. Tieto nové štandardy definujú aj nové merné ukazovatele. Pribudli napríklad hodnoty pre vzdelávanie knihovníkov, veľkosť knižnice v metroch štvorcových či poskytovanie online katalógu. Priemerná suma na nákup kníh na obyvateľa daného mesta alebo obce sa zadefinovala na 1 € na obyvateľa v prípade mestskej, regionálnej či krajskej knižnice a 0,80 € na obyvateľa pre obecné knižnice.

S prihliadnutím na tieto štandardy môžeme zo štatistiky za rok 2023 okrem už spomínaných štatistických zhrnutí na predošlých stranách vyhodnotiť nasledovné:

- Priestory pre používateľov vo fungujúcich verejných knižniciach TTSK zaberajú 17 648 m² (+168).
- Prieskum spokojnosti pripravili pre svojich používateľov 3 verejné knižnice TTSK (-6).
- Online katalógom disponuje 26 knižníc (+5), čo je len 20,16% (+3,49%) z fungujúcich knižníc v TTSK.
- 37 verejných knižníc v TTSK poskytuje prístup k internetu a informačným technológiám.
- Verejné knižnice v Trnavskom kraji disponujú 1 885 študijnými miestami pre používateľov knižníc (+363).
- Priemerný počet výpožičných hodín vo verejných knižniciach v Trnavskom kraji je 10 hodín.
- Priemerná suma na nákup knižničných jednotiek na 1 obyvateľa TTSK v sídlach fungujúcich VK TTSK bola 0,63 € (+0,09 €).
- Percento používateľov z počtu obyvateľov TTSK v sídlach fungujúcich VK TTSK je 7,27 % (+0,04 %).
- V roku 2023 sa v knižniciach zorganizovalo 4 240 (+729) kultúrnych a komunitných podujatí.

ZÁVER

Verejné knižnice TTSK sa v roku 2023 vymanili spod dopadov celosvetovej pandémie, ktorá na Slovensku vypukla v roku 2020. Mnohé merné ukazovatele síce nedosahujú hodnoty pred samotnej pandémie, ale viaceré z nich knižnice nielen dosiahli, ale aj prevýšili (napr. v roku 2018 knižnice zorganizovali 2 882 podujatí, čo je o 1 358 podujatí menej ako v roku 2023). Počty používateľov a výpožičiek sú však stále ešte nízke v porovnaní s rokmi pred pandemiou. Treba ale podotknúť, že knižnice stále pracujú na skvalitňovaní svojich služieb a snažia sa byť pre používateľov čo najprístupnejšie. Práve preto zaviedlo v roku 2023 niekoľko verejných knižníc v TTSK aj výpožičky e-kníh, mnohé knižnice sa rekonštruovali a niekoľko

knižníc opätovne otvorilo svoje brány po dlhoročnej stagnácii.

Veríme, že v ďalších rokoch rozširovanie a skvalitňovanie služieb knižníc prinesie aj zvýšenie počtov čitateľov a čitateľiek a aj výpožičiek knižničného fondu.

Názov: Verejné knižnice Trnavského samosprávneho kraja v roku 2023
Zodpovedný redaktor: Pavol Tomašovič
Spracovala: Míriam Danková
Vydala: Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave
Zriaďovateľ: Trnavský samosprávny kraj
Rok vydania: 2024
Rozsah: 15 s.
Náklad: 15 ks
ISBN: 978-80-69073-08-1